

«Şüşə saray» romanından fragməntlər

Yazıcı publisist, millət vəkili Elmira Axundova ümummilli lider Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinə dair üç cildlik sənədli bədii əsərin və çoxlu sayda məqalələrin və ocerklərin müəllifidir. Ədibin «Şüşə saray» romanında 1992—1993-cü illərdə Azərbaycanda hökm sürən ictimai-siyasi hadisələrdən, ulu öndər Heydər Əliyevin iyun 1993-cü ildəki tarixi qayıdışından bəhs olunur.

Tarixi hadisələrin yüksək bədiiliklə qələmə alınması əsərə olan marağın qat-qat artırmışdır. Oxucuların marağını nəzərə alaraq əsərdən 1993-cü ilin iyun ayının 4—9-u arasındakı hadisələrdən bəhs edən hissəsindən fragməntləri təqdim edirik:

—İyunun 4-nə keçən gecə Azərbaycan hakimiyyəti müəllifi və rəhbəri baş nazir Pənah Hüseynov olan «Tufan» əməliyyatını həyata keçirməyə başladı. Azərbaycan ordusunun bölmələri gizlincə Gəncəyə yaxınlaşdırılar və qəti hücumla şəhərə girməyə cəhd göstərdilər. Onlar Sürət Hüseynov tərəfdarlarının sərt silahlı müqaviməti ilə qarşılaşdırılar. Lakin Bakıda oturaraq Gəncədəki real vəziyyətdən xəbəri belə olmayan baş nazir hökumət qoşunlarına qiyamçıların əsas hissəsinin cəmləşdiyi kazar-maları hücumla ələ keçirmək əmrini verdi. Döyüş başlandı, nəticədə hər iki tərəfdən sək-səndən çox adam həlak oldu. Ordunun əhval-ruhiyyəsində də dönüş baş vermişdi. İyunun 5-də və 6-da qoşunlar qiyamçıların tərəfinə keçməyə başladı, qiyamın özü isə təd-

ricən «xalq üşyanı»na çevrilirdi. Qoşun dəstələri Bakıya tərəf hərəkətə başladılar.

...Saat on birə yaxın Əliyevin iş otağının qapısı, nəhayət ki, açıldı. O özü təxminən dörd saat ərzində səhbət etdiyi ağısaqqalları yola salmağa çıxdı. Xudahafizləşərkən, pencəyinin yaxasında hərbi mükafatlar və Sosialist Əməyi Qəhrəmanı ulduzu parıldayan ahıl bir kişi qətiyyətlə dedi:

—Heydər müəllim, tərəddüd etmədən Bakıya get... Xalq səni dəstəkləyəcək. Mən bütün müharibəni axıra kimi keçmişəm, üç dəfə yaranmışam, amma үrəyim sakit idi—arxamda evim, Vətənim sarsılmaz qala kimi durdu... Bəs indi, Allah məni yanına çağıranda hansı hissələr gedim? Yəni bizim nəvəneticələrimiz Azərbaycanın xarabaliqlarında yaşayacaqlar? Buna yol vermə!..

Ağısaqqallar yoldaşlarının dediklərini başlarının hərəkəti ilə təsdiqlədilər.

Əliyev ağısaqqalları yola salıb iş otağına qayıtdı. Bu an Prezident növbəti dəfə zəng etdi.

Əbülfəz asta-asta və çox

təmkinlə danişirdi. Əliyev onun sözlerini çətinliklə ayırdı:

—Rəhbərliyimizin müşaviri təzəcə qurtarır. Surətin qoşunları Bakıya gəlir. Pənah bəy istəfa verib... Hami həmrəydir ki... Qısaçı, biz Bakıya gəlməyinizi xahiş edirik... Səhər təyyarə göndərəcəyəm... Gəlin.

Rabitə kəsildi... Əliyev bir dəqiqəyə yaxın gözledi. Təkrar zəng olmadı. Heydər Əliyev başa düşdü ki, Elçibəy onun imtina edəcəyindən qorxur. Bəs axı o necə gedə bilər? Paytaxtda nə baş verdiyi hələ də etrafı bilmir. Bəs Gəncədə nələr baş verir... Ağısaqqalların dediyinə görə orda xeyli qan tökülb... Getmək lazımdır, amma Bakıya yox... Gəncəyə getmək lazımdır! Bu fikir Əliyevin ağlına qəflətən geldi...

1993-cü il iyunun 8-də Elçibəy, «respublikanın bütün bələlərində, xarici düşmənləri və onların havadarları»nı, ilk növbədə isə gedəndə silahları qiyamılara vermiş Rusiya qoşunlarını günahlandıraraq, həmvətənlərini «vətəndaş sülhünü» bərpa etməyə çağırırdı.

«Bu silah ələ keçəndən sonra, Elçibəy deyirdi,—bir qardaş onu o biri, dövləti borcunu yerini yetirməkdə olan qardaşa tərəf çevirdi. Hüquqmühafizə orqanlarına baş vermiş hadisələrin səbəblərini və əsas günahkarlarını tapmaq tapşırılmışdır. Bu gün birlinci növbəli vəzifə qardaş qırğını saxlamaq, problemlərin sülh yolu ilə həllinə çalışmaqdır».

Lakin heç cür müraciətlər və ya fövqələdə tədbirlər arṭıq AXC—Müsavat hakimiyət tandeminin və onun lideri Əbülfəz Elçibəyin uğuruma yuvarlanması qarşısını ala bilməzdi. Heydər Əliyev Naxçıvan Ali Məclisinin binasından çıxdı. Gör bir onun nəhayət Bakıya getmək qərarına gəlməsi xəbəri necə də sürtələ yayılıb! Meydan adamları dulu idi.

Onun dalınca təyyarə və Rəsul Quliyevi göndərmiş Elçibəylə gecə yarısı etdiyi söhbətdən sonra Heydər Əliyev qəti qərara gəldi: O, Bakıya gedəcək. İmkan vere bilməzdi ki, on illərlə Azərbaycanda yaratdıqlarını tamam söküb dağıtsınlar. Paytaxtin düz mərkəzində baş verəcək vətəndaş müharibəsi böyük faciəyə, sağalmaz bir yaraya dönərək, ölkəni ölümcül vəziyyətə sala bilərdi. O, buna yol verə bilməzdi, buna haqqı yox idi... Əgər belə bir iş baş-

versə, onlar əsrlər boyu xalqın qarşısında günahkar qalarlar... O, Bakıya dilxor əhval-ruhiyyədə gedirdi.

Qəribə günlərdə...

Əliyev meydani keçib maşının yanına getdi. İnsanlar əllərini ona uzadır, qadınlar göz yaşlarını gizlətmir: «Getməyin!... «Özünüzü qoruyun»... «Tez qayıdın!... «Getməyin! Getməyin! Getməyin!...» deyildilər.

O, yanında təxminən on yaşlı uşaq olan bir qocanın yanında, ayaq saxladı. Ağsaqqal ağır təsərrüfat işindən kobudlaşmış əlləri ilə onun dirsəyindən möhkəmə tutdu. «Naxçıvanlılar gərək öz torpaqlarını tərk etməsinlər... Siz qayitmalısınız»,—dedi.

—Mütələq... Əliyev kədərlə halda gülümsündü.—Görürsən, ağsaqqal, əlibəş gedirəm, özümlə də heç nə aparıram... Düşdürümüz bələdan qurtarmağa yol təpib, bir həftədən sonra qayıdağam.

«Doğrudan? Doğrudan»—ətrafda ümidi səslə eşidildi.

—Əger mən onlara kömək göstərməkdən imtina etsəm, getməsəm,—Heydər Əliyev sözüne davam etdi,—əger günahsız adamların qanı tökülsə, onda mən günahkar olacağam. Bu qan üstündə qalacaq...

Əliyev aeroporta getmək üçün maşına minəndə əmin idi ki, o, Bakıya tezliklə geri qayıtmaq üçün gedir...

«QƏBƏLƏ».

Tarixi qayıdış

Ziyiyətdə xalq çıxış yolu yənə də təcrübəli dövlət xadimin--ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyət sükanı araxasına keçməsində görmüşdür. Xalqın təkidlə tələbi və istəyi ilə 1993-cü ilin 9 iyundan Bakıya qayıdan Heydər Əliyev qətiyyət və böyük bacarıqla Azərbaycanın başı üstünü almış vətəndaş müharibəsi alovunu söndürmiş, ölkədə baş alıb gedən qanunsuz silahlı dəstələrin zərərsizləşdirilməsinə, cəbhə bölgəsində atəşkəs rejimine nail olmuşdur. Əgər bu həlle-dici mərhələdə çağdaş tariximize Milli Qurtuluş Günü kimi daxil olmuş əlamətdar hadisə baş verməsəydi, Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı gerçəkləşməsəydi, indi biz müstəqil qüdrətli tərəqqi edən, yeniləşən Azərbaycan dövlətindən danişa bilməzdik. Bu qayıdış Azərbaycanın müstəqilliyini dünya müstəvi-sində reallığa çevirmiş, əsrərin sınağından keçə-keçə min bir əziyyətlə məqsədinə

dərəcə addımlayan bir millətin özünə qayıdışı olmuşdur. Məhz bununla Azərbaycan özünün müstəqillik tarixinin daha şərəfli, daha əzəmətlə mərhələsinə qədəm qoydu.

1993-cü ilin iyundan Heydər Əliyevin respublika rəhbərliyinə qayıdışı xalqı və dövləti böyük faciələrdən hifz etiməklə yanaşı iqtisadiyyat-dakı dərin böhran və tənəzzül prosesinin qarşısını almış, ölkənin özünəməxsus milli iqtisadi modelinin fundamental əsaslarını yaratmışdır.

Parlamentin 1993-cü il iyunun 15-də keçirilən iclasında Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədri seçilən Heydər Əliyev ilk çıxışında qarşıda duran bir çox vəzifələr haqqında danışdı. Onların sırasında dövlət müstəqilliyinin qorunması və möhkəmləndirilməsi, Ermənistandan tərəfindən işğal olunmuş torpaqların azad edilməsi, ölkədə demokratik inkişaf və siyasi plüralizmə nail olunma-

si, dövlət quruculuğu prosesində demokratik prinsiplərin və qanunçuluğun təmin edilməsi, bazar iqtisadiyyatı sisteminin formalasdırılması və inkişafi məsələləri mühüm yer tutur. Tarixi proseslərin sonrakı gedisi göstərdi ki, Heydər Əliyev həm Ali Sovetin sədri, həm də sonrakı illərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi daim xalqa arxalanaraq və zəngin dövlətçilik təcrübəsinə söyklənərək çox qətiyyətli, müdrik və effektli idarəciliğ sistemini həyata keçirdi. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyyini və milli inkişafını təmin etdi. Respublikada demokratik dövlət quruculuğu, vətəndaş cəmiyyəti və bazar iqtisadiyyatı prinsiplərini dönməz halə gətirdi, ölkəni dinamik inkişaf yoluna çıxardı və öz adını xalqımızın dövlətçilik tarixinə müstəqil, demokratik Azərbaycan dövlətinin banisi və lideri kimi həkk etdi. On ildən artıqdır ki, Prezident İlham Əliyev Heydər Əliyev tərəfin-

dən başlanmış çoxşaxəli islahatlar kursunu uğurla davam etdirir. Onun yeritdiyi siyasi xəttin nəticəsidir ki, bu gün müstəqil Azərbaycan iqtisadi inkişaf nəticələrinə görə bütün dünyada liderə çevrilmişdir. Bu baxımdan Bakı—Tbilisi—Ceyhan və Bakı—Tbilisi—Ərzurum kimi enerji kommunikasiya layihələrinin əsas iştirakçısı statusunda çıxış edən ölkəmizin Avropa regionunun enerji təhlükəsizliyi missiyasını öz üzərinə götürməsi reallıqdır. Azərbaycanda insanların gün-güzərənin hər gün daha da yaxşılaşmasını görmək olar. Azərbaycanda demokratiyanın tətənəsi, qanunların alılıyıdır. Ölkəmizin beynəlxalq aləmdə gündəngünə güclənən potensialının artması istiqamətində atılan addımlardır. Bu gün tam əminliklə demək olar ki, xalqımızın ümummilli lider Heydər Əliyevin bərqərar etdiyi güclü dövlətçilik xəttini uğurla davam etdirən lideri var. O da hər bir Azərbaycanının Prezidenti olmuş cənab İlham Əliyevdir.

«Qəbələ».